

ANY I.

Barcelona 15 de Mars de 1891.

NÚM. 10.

LA VANGUARDIA

PRO ARIS ET FOI

CARTILLERIA

SETMANARI POPULAR

BARCELONA 15 DE MARS DE 1891.

TENEN RAHÓ

Que l' Dret català, tan ben casat ab nostre ser y ab nostras costúms, llegítim orgull del pensament creador de nostra rassa, sava que quieta y ocultament ha vigorisat las particulars energías de nostra societat, hage de consumir la seva existència arreconat en los glòriosos monuments que infantà la concepció jurídica de nostre poble, y que, separat del fecondant consorci ab la vitalitat d' aquell ser, ab los moviments d' aquellas costúms, y ab las il-luminacions d' aquell pensament, s' hage d' anar revellint y momificant en eix celibat irracional, es pels catalans un dolor, una vergonya y un perjudici.

Natural es, donchs, que quant tendexi á comunicar una engruna tant sols d' aquesta vida de relació á nostras lleys venerandas, ha d' esser ben vist, estimat y apoyat pels catalans que comprenen los interessos de son país.

Una càtedra de dret català que s' establís en la Universitat barcelonina, no l' trauria del trist encallament en que s' rovella, pero l' moviment es vida, y la ciència, ben donada y ben apresa, es font d' ulteriors moviments d' opinió que, en nostre cas y suposada la admirable sabiduría que nostra riquesa jurídica revela, han de venir á parar á fets que tornen la veu á aquella rahó sobiranana que dictá l' *Consulat de Mar*, los *Usatges* y nostras *Constitucions* immortals.

Així ho ha comprés casi tothom á Catalunya, y per axó la molt lloable iniciativa del *Centre Escolar Catalanista*, ha trobat per tot arreu simpàtich ressó y apoyo decidit; de tal manera que be pot assegurar-se que si la Diputació provincial no vol desatendrer lo general clamor que á ella s' axeca demanantli la creació de dita càtedra, no tindrà mes remey que accedirhi, si es que ls diputats provincials ja per endavant no ho tingen axis decidit.

Està clar que es trist que l' gravamen que axó importe hage d' encarregarsel nostra Diputació, y no l' sufrage aqueix Estat quins pobrissims serveys tant de diner costan á Catalunya, mes què hi farém? vivim axis, y mentres no ns decidim á buscar posició mes cómoda y profitosa, hem d' acomodarnos á la situació que ns impose l' tirá del unitarisme.

Per axó es que ns associám ab tota l' ànima á la patriòtica petició que, iniciada pel *Centre Escolar*, tantas y tant respectables adhesions ha merescut.

Pero cal també que diguem que á nostre entendrer tenen rahó uns col-laboradors de *La Vanguardia* quina opinió exposá aquest diari en la nota que isqué al peu del important article que nostre distingit amich, en Joan Sardà, va dedicar á eix assumpto.

Diuhem aquests anònims col-laboradors del il·lustrat diari: «ab arreglo al article 6 de la lley de bases de 11 de maig de 1888 y després de la publicació del novíssim Códich Civil, lo dret català

no existex sinó ab carácter interí, ja que haurá de quedar circunscrit á las institucions del mateix que's considere convenient integrar en los apéndices al expressat Códich civil, que proximamente haurán de formarse. Luego, conclouen los dits col-laboradors, la Diputació deu esperar á conixer que es lo que quedará del dret catalá per crear una càtedra.»

Aquest silogisme implica una proposició menor que hauria de dir:

Es axís que l' element dominant en la Comisió de códichs està sadollat de la inquina patrimonial del castellanisme contra tot lo que impideix la consumació del uniformisme espanyol sots l' esquifit nivell de la rassa privilegiada y dominadora. Luego... sobrarà una càtedra de dret catalá, perquè l' dret catalá deixarà d' existir.

Axó es horrible, mos lectors, pero tant com horrible es verídich y molt probable. Cal, donchs, no oblidarho. Cal recorrer á la Diputació Provincial perque cree una càtedra de Dret catalá, per las ventatjas que abans hem apuntat; mes si 'ls que avuy secundan aquest acte de catalanismus perquè diuhen que es *de buen catalanismo exento de odios*, no 'ns secundan demá quan disputarem nostras veneradas reliquias á las mans profanas y profanadoras de la Comissió, y mes tart no 'ns ajudan á deixar nostras institucions benfactors mes al abrich de semblants profanacions, yá posarlas en condicions de desenrotillar la seva vitalitat feonda, recaurém en exas contradiccions de pensar y de conducta que han fet possible l' aviliment y subjecció de la patria catalana per qui no te l' vigor suficient ni cap títol llegítim de preténdrela ni molt menys de conseguirla.

N. VERDAGUER Y CALLÍS.

UNA CARTA DEL SENYOR PEREDA

Tant com es eminent en l' art de novelejar, lo senyor Pereda es de sobras agrahit.

A LA VEU DE CATALUNYA li ha pagat son modest tribut ab un exemplar de la tant preciosa com bescantada novelia *Nubes de esto* (que dit sia entre-paréntesis, ni com á novelia ni com á molt fundada protesta, serà nuvol d' istiu), en que hi va una dedicatoria que aquesta Redacció agrahex en l' ànima y guardará com un dels premis mes estimats de sa patriòtica tasca.

Al vice-president de la «Lliga de Catalunya», senyor Valls y Vicens, que va enviar al insigne escriptor una entusiasta felicitació, acaba de respondrehi ab la carta que, copiada de *La Renaixensa*, nos fem un dever, altrament ben grattissim, d' estampar en las columnas d' est semanari.

Nos ne fem un dever, perque en l' article que al *Palique* del senyor Pereda dedicarem, anava barrejada ab las frases de satisfacció y d' agrahiment una insinuació de planyenç, perque no 's veyá que 'l gran novelista gosés anar fins á las darreras conseqüencies que naturalment brollan de la seva encertadíssima exposició d' agravis contra la dictadura ridícola y sumament danyosa de la *villa del oso y del madroño*. Y en la carta dirigida al Vice-president de la «Lliga de Catalunya» s' hi llegexen frases y conceptes que indican clarament que 'l senyor Pereda, ó per anteriors conviccions, ó per haver pogut veurer millor lo fons del assumpto en la discussió que ha promogut, no 's para en doldrers dels mals que á las lletras ocasiona la tirania madrilenya, sino que emprendentlas ja contra 'l conjunt de la obra del centralisme, 's mostra soldat animós de la pátria contra exa creació bordissenca, y, fet apóstol de la causa que sustentam, cridá als espanyols á la bona lluya que tan bellament ha ell comensada.

Héusela aquí la interesantíssima carta:

«Santander, 5 de Març de 1891.—Senyor don Joseph Maria Valls y Vicens.—Molt senyor meu de tot mon respecte: Com titul d' altíssima honra rebí y conservaré la carta que, ab fetxa 17 de Febrer, s' ha servit vosté dirigirm-me per acort d' aqueixa «Lliga de Catalunya», de la qual es vosté digníssim president.

Prou sab Deu lo que deploro la desproporció que resulta entre la petites de mos mèreixements y la magnitud de la recompensa que vostés los hi otorgan, encara que entre ells m' atrevesch á inclourehi, pera compensar en part aqueixa diferencia, la intensitat y fermesa de las simpatías que professo á aqueixa rassa viril y travalladora, l' admiració que consagro á sos grans artistas y literats, y l' interés fondíssim ab que 'ls accompayo en sos triomfs.

Per expontani impuls d' aquesta abundància del cor parlá má boca lo poch que en aquells passatges de ma novelia hi cabia y tan expléndidament vostés han volgut premiar. ¡Tant de bó que per lo portell obert en la fortalesa del centralisme absorvent ab aquell projectil, olvidantse de la insignificacia del soldat que 'l dispará, penetrin altres combatents de millor coratje pera continuar la obra tan débilment comensada!

Serveixis vosté entretant, trasmetre á aqueixa important societat aqueixos mos sentiments, y acceptar la part d' ells que li pertany per las bondats ab que particularment me distingeix, dispensantme de passada la falta de puntualitat en contestarli, per dificultats que no ha pogut vencer mon desitj, y l' honor d' acceptar la consideració y l' respecte ab que m' ofereixo de vosté afectíssim servidor y amich q. l. b. l. m.—J. M. de Pereda.»

CONSIDERACIÓNS SOBRE EN MUNTANER

COM À HISTORIADOR CATALÀ Y COM À VIATGER Ó EXCURSIONISTA

Discurs llegit á la Associació Catalanista d' excursions científicas, en la vellada del 26 de Novembre de 1890, celebrada per dita societat ab motiu del xiv aniversari de sa fundació.

(Acabament).

Tot axó deu recullirse ab gran compte y ferse notar en un extens treball analítich que encara espera el gran cronista de nosaltres els catalans, junt ab una edició correcta y mes ó menys definitiva de la crònica.

Mentre tant no arriba aquest dia, que Deu faça no 'ns el porte un escriptor de fora de casa com fins ara ha succehit sempre ab les obres capdals de nostra literatura, me tinc de contentar per avuy ab indicarvos molt lleugerament alguns dels merits del nostre excursionista, recomanantvos que passeu la vista per lo que diu de les principals viles del Assia Menor y del Imperi bizantí, per exemple, de Filadelfia, Tyrreum, Heraclea, Galípoli, Cizico y altres (2), y sobre tot per les circumstancies descripcions de les petites penínsules de Artaqui ó Cizico y de Galípoli.

«Tot lo cap de Artaqui, diu, se guarda ab un mur que ha en lo cap envers la terra que no ha de llonch de batalla mig miller de la una mar á l'altra. E puix daquell estret avantes lo cap molt gran, en que ha mes de xx milia entre alqueries e masos e casals. E en aquella terra fa lo major fret del mon e de les mes neus, que pus hi comensa á navar entro á labril no fa als (3).»

«Lo cap de Galípoli te de lloch tota hora be xv llegues e no ha dample en negu lloch pus duna llegua, que de cada part lo cingla la mar: e es lo pus graciós cap del mon axi com a de bons pans e de totes fruytes gran abundancia. E en lentrada del cap vers la terra ferma, ha un bon castell qui ha nom Eccemila (Hexamillion ó siga la antiga Lissimaquia) que vol aytant dir com sis milles; e per ço ha nom axi com en aquell lloch no ha mas sis milles de ample. E en lo mig está aquell castell per guardar tot lo cape de la una part del cap está Boca Daner (Abydos) e del altre lo golf del Megarix (per altre nom de Saros); e dins lo cap es puix la ciutat de Galípoli e el Potemo e el Cesto (la famosa Sestos de Hero y Leandro) e el Medico (Madytos) que cascú daquets son bon llochs e menys daquest llochs hi ha molts casals e honrrats (4).» Be podría figurar aquesta darrera descripció en qualsevol tractat de geografia moderna, y dupto que en cap autor de la Edat Mitjana se trobe res semblant. En Muntaner traça

lo mapa de gran part del imperi de Orient, com ho podrian fer los mateixos historiadors bizantins, en cap dels quals he trobat sovintejades tan abundoses notices geogràfiques de llur propia pàtria. Mes no para aquí la descripció de Galípoli, sino que segueix mes avall en altre capitol.

«E del cap de Galipol vull que sapiats que es cap del reyne de Macedonia, don Alexandre fo senyor e hi naixqué. E axi Galipol es cap en la marina del dit regne de Macedonia, axi com Barcelona es cap de Catalunya en la marina e en la terra ferma Lleyda. E axi mateix dins terra ha una altre ciutat fort bona el reyalme de Macedonia, qui ha nom Andrinopol, e hi ha de Galipol á Andrinopol cinch jornades... E encara vull que sapiats quel cap de Galipol es en la una banda de Boca Daner de ponent e daltra banda es lo cap del Artaqui hon lo megaduch exiverna l'altre any ab la host (1).»

Al arriar á aquest punt escalfada la imaginació de nostre cronista ab los recorts de aquelles famoses encontrades, teatre de les gestes heroyques de la guerra de Troya, nos en retrau una petita miniatura clàssico-gòtica, una historieta de Paris y Elena, que 'ns fa venir á la memoria, al dir d' en Buchon, la relació dels amors del cavaller Acteon y de Diana que 's llegeix en Froissart. No se sent allí la veu de Homer, sinó lo debil ressó de les pseudo-narracions troyanes en les que la edat antiga, adulterada per una de les plomes mes candoroses dels temps mitjevals, pren un pujat barnís cavalleresch y se converteix en un retaule gòtic ab trajos, fesomia y sentiments catalans. Helena es la muller del duc de Athenes; en la romeria á Tenedos accompanyan á Paris cinquanta cavallers e hi van també tots los honrats homens de Romania, y Paris se enamora allí de Elena, com en una festa major de Catalunya.

¡Quina llàstima que d' aquest país que poetisá ab ses descripcions y que fou palench de ses millors hassanyes, tinguera que ser lo mateix Muntaner de sentiments tan tendres y bondadosos, lo cruel Atila que tot ho barrejà y ho deixá erm y deshabit, escribint sobre ses runes un epitafi de desolació digne de Genserich! «E axis veus Boca Daner com estava accompanyada de bons llochs e de graciosos de totes parts que de cascuna part trobarets que havia molta bona vila e molt bon castell en lo temps que nos hi anam, que tot es estat destruyt e desbaratat per nos, segons que avant entendrets (2).»

Podría recordarvos ara que en Muntaner no s' obliga tampoch de donarnos notices dels productes e industries dels payssos que recorria, y

(1) V. la pág. 21 d' aquest discurs.

(2) Vid... el primer Appendix.

(3) Cap. CCIII, pág. 394-96.

(4) Cap. CCIX, pág. 406.

(1) Cap. CCXIV, pág. 411.

(2) Cap. CCXIV, pág. 413.

que 'ns diu per exemple que de la illa de Marmara se treya lo millor marbre de Romania (1), que á Chio se feya 'l mastech (2), y á Focea el alum (3), mes basta, crech, ab lo abans dit, per portar á vostre cor lo convenciment de que fou lo mes curiós y observador viatger dels escriptors catalans y que ab sobrada rahó y justicia avuy haveu grabat son nom al costat dels mes capdals excursionistes de la terra. Hora era ja de que se pagás aquest tribut al qui Villemain anomena lo cronista mes original del mon (4). Sa crònica que 'ns porta la dolça flayra dels recorts de la inocència y el misteriós afalach dels qüentos de la infància, sadollada de perfum caballeresc y de grandesa èpica, de senzillesa patriarcal, de serena tranquilitat y de simpàtich optimisme, de afectes dolços y de familiaritat casulana, mereixà esser analisada també com á document geogràfic y com á tal esser recomanada, encara que ab poch acert en la elecció del recomanador, per l' excursionisme modern de Catalunya.

ANTONI RUBÍ Y LLUCH.

Barcelona, 18 de Novembre, 1890.

UN BRINDIS D' EN COFFINIÈRES

L' il·lustre amich y confrare quin nom va al davant d' eixas ratllas, no dexa passar cap oca-sió oportuna de denunciar á sos compatriotas, los francesos del mitgdía, de la expléndida *terra del sol*, los danys que la centralisació política, que en la vehina República com assí domina, causa á totas las activitats de las regions que abans tingueren una glòria, un nom y un ser propis, y que continúan ben dignas de reconstrarho.

Portat d' aquest generós y patriòtich afany, concorregué 'l dia i del corrent al banquet ab que una norantena d' amichs y admiradors festejaren, en la ciutat de Toulon, al gran pintor provensal Courdouan; y, al axecar la copa en honor del artista, digué las següents magníficas frases que 'ls regionalistes d' assí aplaudíen ab lo mateix entusiasme que 'ls nostres bons germans de l' altra banda dels Pirineus:

«Mes com á delegat dels *cigalers* y dels *felibres* me cap, sobre tot y especialment, l' honor d'

(1) Cap. CCXV, pág. 415.

(2) Cap. CCIII, pág. 397 ...la illa del Xiu, es molt graciosa illa, e llas fa lo mastech, qu'en lloch del mon no sen fa...»

(3) Diu que en la Fuylla ó Focea hi havia en son temps 3,000 grecs que eren *llavoradors del alum* que en aquell lloch se feya. (Cap. CCXXXIV, pág. 452).—V. lo que diu Heyd. *Histoire du commerce du Levant au moyen age*.—Leipzig, 1885, t. I, pág. 462 y 463.

(4) Cours de *Litterature française* Vol. II, pág. 331. Bruxelles.—1834.

esar de la paraula en aquesta reunió que representa la flor de lo intelectual y artístich de la regió.

En nom de mos confrares meridionals, que lluytan dins mateix de Paris ja fa quinze anys, no sens lluhiment, contra 'l despotisme avassallador de la capital, jo saludo á Vicens Courdouan com la personificació viventa de la vitalitat provincial!

Despreciant los éxits brillants y la sort rápidament adquirida, ha resistit, durant mitg segle, á las influencias d' aquesta centralisació ab que la Constitució del any VIII ha aplanat á la Fransa sota un nivell uniforme, destruïnt totas las varietats pintorescas de sas diversas regions. Ell no 's dexá may encisar per aquestas múltiples atraccions que, sots pretext de consagració parisena, absolutament obligatoria, roban á nostras provincias tots los homens de valer y no 'ls los tornan may mes.»

Quan axó pot dirse, y es aplaudit, en una reunió tant important, senyal es de que pot llevar per la bona causa la terra francesa, y de que uns quants apòstols d' ella, tant decidits é il·lustrats com en Coffinières, poden ferhi una fruytosa sembrada.—V.

A MON DEU

Brosta amunt de l' alsina benfactora,
l' eura gentil, que 'l bes del sol anyora,
s' enfila, rodejantla ab dols abràs;
y agrahida á la soca benehida
que son brancam li esten per darli vida,
li texeix un mantell de vert domás.

Y tant la vol, que si una ma ferrenya
son fort puntal vol convertir en llenya,
fereix á l' eura abans l' eyna ó 'l tascó;
y si en la llar de foch los fan encendre,
cremats que son, tots dos fan una cendra;
tal com feyan vivint un sol tió.

Jo soch l' eura, Deu meu, Vos sou l' alsina:
la soca 'hont m' he enfilat, la creu divina,
desde 'hont ab vostres brassos m' ajudéu.
Com l' eura al tronch, vos dech, Jesús, ma vida;
mes jay, traydor de mi! de Vos s' olvida
mon cor desagrahit que tant vos deu.

Pietat, pietat, Senyor, ma ausencia ploro,
de nou abrassó vostra creu que adoro;
may mes, may mes, vull separám de Vos.
Si la ma del traydor enmatsinada
vol dar á vostre Cor nova llansada,
primer feresca 'l meu, y á la vegada
un sol arbre en lo Cel farém tots dos.

ANGEL GARRIGA BOIXADER, PBRE.

LA BONAVENTURA

—No 'm tornes enneguitar
donzelleta egípciana,
la del color de la Nit,
la de filtradora ullada,
la que has aprés d' encisar
á l' ombrá de la Giralda,
contemplant un cel hermos
del color de l' Esperança...
no, no 'm dongues pas neguit
¡que no estich per tes rondalles!

—No 'm vulgas pas enmelar
ab compares y comares...
ni ab amors engelosits...
ni ab fortunes cobejades...
Tot aixó son copes d' or
ab glops de fel y vinagre...
tot aixó son ardis téus
que ni un conçol han de darmes;
no, no 'm tires tantes flors
¡que á n' al cor trist no hi escauen!
Mes... pren aquet dineret
y jdigam! nena agraciada!
¿No 'm podrias dá un camí
per salvar la meva Patria?

RAMON MASIFERN.

ESTUDIS DE REGIONALISME

VI.

GERARQUIA Y DESCENTRALISACIÓ
per A. Pouquet.

Cap. III.—Art. 4.—Atribucions del Soberà.

Esplicat ja qués' entén per Soberà, examiném are quins son sos drets y sos devers. Mes veus aquí una qüestió ben difícil: ¿lo Soberà té drets?

Si escolteu als sectaris de la doctrina de l' Estat, que s' encarna en lo Soberà, aquest té tots los drets; los individualistas no n' hi concedeixen cap, portats per sa llibertat especialíssima que seria la disolució del cos social. Tots dos ho diuen de bona fe y tenen rahó dintre sa doctrina, pero oblidan la existencia de poders intermediaris entre l' individuo y lo qu' anomenan Estat, fan d' aquest un ser personal, *distint de la Nació*, ab drets propis y tractantse ab lo poble com de potència á potència. Anomenan Estat á lo que no es altra cosa que la Soberanía y fins confonen ab aquell lo govern, la lley y la administració, es á dir, tot allò que reclami general obediència; segons aquests arribarà á ser Estat tot lo pays, lo domini públich, lo territori nacional y fins los camps comunals.

Convé fixar conceptes. L' Estat es lo poble en tant qu' es organisat; lo Soberà es lo poder regu-

lador de las relacions socials dintre l' Estat, pero, com se veu, no es l' Estat mateix. No hem de parlar, donchs, de drets del Estat sino dels drets personals del Soberà, ó en altres termes, si aquest gosa d' atribucions que puguin propiament calificarse de drets.

Lo Soberà regula las relacions socials declarant lo dret y fentlo respectar; es un poder arbitral y no te altre poder que l' del árbitre; com á tal, marca lo precepte; mes, en sa qualitat de jutje y relativament al objecte del litigi, no te cap dret *personal* respecte á las personas qu' ell judica y quinas relacions regula, y molt menos si 's te en compte que aquestas relacions son la única rahó de ser del Soberà. Aixís es que si 'ns pregunten si l' Soberà te drets, contestarém sens cap vacilació: no; pero te devers y *atribucions* ó sia l' poder necessari pera cumplir sos devers.

Tot lo que 's contradiu ab questa teoria, s' origina en la eterna confusió, avuy tan corrent per la ambició d' uns y la ignorancia d' altres, entre lo Soberà y la persona dels que exerceixen lo poder, entre lo Gobern y Estat, entre lo Gobern y 'ls gobernants; en las monarquías se dona l' nom de Soberà al Rey, en las repúblicas al poble; á voltas sols s' anomena poder soberà al suprèm ó central, com si 'ls demés no tinguessin també sa part de soberanía.

Si 'ls homes qu' exerceixen lo poder han de procurar sempre lo perfeccionament de la Constitució, lo Soberà ha de quedar lo mateix; pot sofrir alguna variació la soberanía en exercici, pero 's cuidaran be de no afectar sus prerrogatives, pensant sempre que ells representan la acció de la mateixa y no poden variar sa essència.

Estudiém las atribucions y 'ls límits de la soberanía. Aquí es necessari recordar algunas ideas capitals d' questa obra. La rahó de ser del Soberà está en la complicació de las relacions socials, la necessitat de regularlas y la impossibilitat de que l' árbitre de las mateixas sia una de las parts relacionadas. Las atribucions del Soberà s' extenen donchs á totas aquestas relacions, mes sense sortir del respectiu cercle; no te la facultat de regularho *tot*, sino certas cosas ab poder absolut. Mes ¿qué enteném pér relació social? Anemho á esbrinar perquè es molt interessant pera l' nostre objecte.

No sempre que hi hagi contacte ó rivalitat d' interessos, resulta la relació social: veyeu dos industrials d' un mateix negoci y vehins; lo que dona guanys al un, causa perduas al altre, son rivals, sos interessos son oposats; qui ha entre 'ls dos relació social per dedicarse á un mateix negoci y pot per lo tant lo Soberà, per aquest sol motiu, interposarse entre 'ls dos? No.

Cada un d' aquests industrials exerceix un

dret plenament y l' plé exercici del dret de l' un no pot trobar l' obstacle en lo plé exercici del dret del altre; lo dret es lo mateix, únic y sencer per cada hu; no hi ha pas materia d' arbitratje. ¿Es, donchs, que la relació suposa la idea del dret á mes de la idea del interès? Sense cap dubte; precisament en nom del dret solen defensarse l's interessos, y l' Soberá, àrbitre necessari declara de quina part està l' dret. A això se reduheixen los actes de soberanía; fora del dret no hi ha relacions ni atribucions soberanas.

Aquestas relacions se nuau entre dos ciutadans, entre un ciutadá y un grup determinat ó entre variis grups. Lo Soberá, segons sian las relacions, declararà l' dret en una ó altra forma: com á poder suprém ó com á poder intermediari, pero sempre serà l' mateix y tot sacer; pera distingir entre las varias formas no haig de fer mes que referirme á lo dit en lo capítol primer.

¿Cóm se logrará distingir lo dret del interès? ¿Per quins signes reconeixém que hi ha la relació? ¿Cóm caracterisarém cada una d' aquestas pera fixar la competencia de cada un dels poders públichs?

Son qüestions d' aplicació; preocupat solament per lo principi no m' interessa per avuy contestarlas; sols diré que tot depen d' una Constitució sabia y de lleys justas.

Los límits del poder soberá, per lo que respecta als ciutadans, s' escauhen en la existencia d' una relació de dret; considerat en sí mateix y en cada un dels poders concrets que comprén y l' presentan, aquests límits se troban en la naturalesa de aquella relació (1).

No semblin á ningú ignoscentas aquestas fórmulas. Convé oposarlas als que solen dir que l's poders locals no son mes que delegats del poder suprém, únic Soberá; que aquells mateixos no tenen prou coneixements ni desinterés pera cuydar de sos assumptos de la manera que convingui al be públich y que s' imposa per lo tant una tutela administrativa, molt estimada per aquells que la exerceixen. També s' ha dit massa que tot lo colectiu es de la competencia del Estat, sense fixarse en las varias gerarquías en que s' agrupa la colectivitat. Fins que desapareguin aquests errors, ningú podrá titllar de vanas é ignoscentas las anteriors fórmulas.

E. M. B.

NOTAS BIBLIOGRÁFICAS

Los mallorquins ne fan pocas, pero bonas. Un quadern tenim á la vista que acredita l' nostre assert. Es una especie de *Album* que porta l' titol de: *LA PALMA: Semanario de Historia y Literatura.—Número póstumo conmemorativo del 50.º aniversario de la aparición de este periódico, cuyo primer número se publicó el 4 de Octubre de 1840.—Palma.—Imprenta de Felipe Guasch y Vicens, 1840.*

Açò no explica pas encara tota la rahó del quadern que, no ab prou exactitud, anomenan sos compiladors número póstumo. Es el cas que viu encara un dels tres redactors de *La Palma*, D. Joseph Maria Quadrado, y era molt just celebrar lo seu cinquantenari de periodista, perque aquestas son *bodas d' or* que pochs poden celebrarlas, puix no hi ha ofici mes bo per acurar la vida, que l' de ferse trompeter de la opinió pública. Pero en Quadrado ha sigut periodista por todo lo alto; no ha baixat mai á la feyna desastrada de *reporter*, verdadera gacea ab *plomas* y camaleon ab nas de gos perdiguier; ni ha dat salts de redacció en redacció, posantse abuy boyna y demá képis; y entre açò y viure cristianament á Mallorca, ha fet que arribe á la cinquantena de periodista, vigorós encara y sa de cor, *con el alma serena como el cielo y el corazón templado como la atmósfera*.

Eixas paraules son tretas del article *Después de medio siglo*, que obra la marxa del quadern mallorquí y que, sens ofendre als demés, se pot dir que es sa verdadera perla. Y dona gust llegir aquellas cadenciosas frases, vestidura natural, forma ingénua del pensament clar, transparent, que corre de cap á cap com un regueronet d' aigua cristallina, mostrant las dots privilegiadas del lleal company, primer den Montis y del Aguiló, y després den Balmes y den Piferrer, del sabi que, *sentint la historia*, s' ha vist ab coratje per escriure la continuació del *Discurs de Bossuet*, reexint maravellosament en la empresa.

Be l' mereix *La Palma*, precursora del renacement mallorquí, aquest tribut de recordança; y be merexia l' insigne Quadrado aquest obsequi y l' que li feren en un memorable y fraternal convit de las *bodas d' or*, veyentse á la taula voltat lo patriarcha de dues y tres generacions de amichs, adeptes y admiradors, *sicut novellæ olivarum*, com los tanys de la olivera mallorquina que enrotllan y adornan la revellida pero fecunda soca.

En lo quadern de *La Palma* rediviva hi ha un poch de tot, perque la intenció dels compiladors havia de ser recullir molts firmas, y al costat de poesías *ad hoc*, com la de Mossen Costa, hi

(1) Si se'm objecta perquè no conto entre aquestas relacions, objecte de la soberanía, las internacionals públicas, (dret de fer la guerra, actes diplomátichs, treballs internacionals, etc.), contestaré qu' en aquests sols hi ha la relació jurídica del *mandat donat*, segons la Constitució, pel poble á un representant seu pera que, en nom d' aquell obri al poble veïn ó son representant com obrarian dos ciutadans. Mes no existeix, baix cap concepte, l' acte de soberanía.

ha articles sobre diversos assumptos, escrits la majoria en llengua castellana.

De prosa lo mes sucós es sens dudar lo article den Joan Alcover, 1840-1890, del qual nos permetrem rellevar lo següent concepte:

«*La Palma* inició el mallorquinismo. Brotó en el punto de enlace y compenetración de la pàtria pequeña y la pàtria grande; de entrambas recibió su sàvia; el sello español y el sello indígena aparecen en sus páginas mezclados y confundidos, y en tal concepto, vino á representar *á priori* el equilibrio que en Mallorca oponemos á las exageraciones regionalistas y á la estolidez centralizadora que pretende mutilarnos en aras de la uniformidad, la más anti-nacional, á nuestro juicio, de todas las manías.»

Ben dit; pero val la pena de ferhi un breu comentari. Nosaltres som tan conseqüents ab lo nostre regionalisme, que 'ns fem un dever de respectar totes las *particularitats*, y la primera de totes, lo particularisme de la idiosincràcia d'un poble que la dona 'l clima, la situació geogràfica y altras lleys que no son tan fatales com las esmentades; pero temém, y hem de dirho ab tota franquesa, que 'ls nostres amichs mallorquins, exagerant lo temor de las *exageracions*, caurán en lo extrém oposat y no seguirán l' impuls comensat en bon'hora pel triumvirat que fundá *La Palma*, y prosseguit després ab un esplet de forsas que ha dat al Renaixement català un contingent d'inestimable valua, tresors riquíssims de llenguatje y brolladors de la mes alta y sanitosa poesia.

Y després de tot açò, serà ben trist que la posteritat hage de dir lo que posa en son *Epílogo* lo senyor Alzamora, que clou ab paraulas agredosas y bastant intencionadas, la sèrie d'escrits del quadern *pòstum* de *La Palma*.

J. COLLELL, PBRE.

ENTRETENIMENTS LITERARIS

Al Sr. D. Marian Aguiló.

Honorable amich: Vegi si podrà espigolar quelcom per son inedit Diccionari en aquestes breus notes.

DEVESÀ.—Vé del llatí *defensa*. Comparém:

DE-FEN-SA (llatí.)
DE-VE-SA (català.)
DE-HE-SA (castellà.)

Los mots primers y terciers son identichs. La explicació dels mots segons no oferex dificultat.

Los castellans, á llur moda, han mudat la F del llatí en H; com ho fan en *horno* (*furnus*), *humo* (*fumus*), *hacer* (*facere*), etz.

Nosaltres hem mudat la F del llatí en V, com ho fem en *revifar*, per *revivar*. Es la mes general, pot ser, de les regles de Filologia, que les lletres que tenen un só semblant, se mudan ab suma facilitat substituint-ne una per l'altra.

Si provám de pronunciar DEFESA y DEVESA, apenes notám diferència de sò.

Per la matixa rahó se diu *revifar* per *revivar*.

La pèrdua de N es de regla en semblants combinacions. Axis dihem *mesura* del llatí *mensura*; *mes*, de *mensis*; *defesa*, de *defensa*; *dispesa*, de *dispensa*; *compresa* de *comprehensa*, etz.

Vista la etimologia be podém dir que 'l primitiu y ver significat de DEVESA es: propietat, camp, prat, etz., resguardat ó *defensat* ab parrets, margens ó bardisses, ó be senzillament ab alguna prohibició, com los vedats.

REVASSA.—Significa *terra abans herma reduida á cultiu*.—Sa etimologia serà lo llatí *reversa*, que vol dir *regirada*, *revolta*; ja que per reduhir un herm á cultiu la terra s'ha de regirar arrancant arbres, dessarrelant herves y cavant á fons.

Comparém: RE-VER-SA
RE-VAS-SA

La conversió de R ab S la trovám en *bursa*, català *bòssa*. Nota com desapareix la R en *census*, cós; *torsus*, tòs; *dorsus*, dòs; mes se converteix en S en los derivats *còssos*, *còsset*, etz., com en nostre *revassa*.

En quant al canvi de E en A de la segona sílaba, no repugna á la Filologia, per quant les vocals son la part mes variable é inconstant de la paraula. Axis de *sancus* nostres passats ne feyan *sent* (Sent Jordi, Sent Jaume), y nosaltres *sant*. Axis de *triginta*, *sexaginta*, ne fem *trenta* (ab E), *sexanta* (ab A.)

REVASSAR.—*Cultivar terra herma*. Matixa etimologia de *Revassa*.

REVESSUT.—Matixa etimologia. L' arbre revessut dona fusta *revessa* (*reversa*), de mal obrar, de fibra retorta. Lo significat vulgar de *revessut* es petit, atapahit y groxut; propietats que soén tenir los arbres de fibra retorta ó revessa.

RABASSEDA.—Entenç que la verdadera ortografia deu ser *Revasseda*. Diminutiu femení de *Revassa*.

Es apellido català, quin probable significat es: Pere (ó altre nom de fonts), *habitants en la masia que hi ha en (tal) revasseda*.

RABASSÓ.—Per *Revassó*. També apellido tret probablement en son origen d'una masia situada en alguna *petita revassa* ó *revassó*.

BRESSOL.—Eldèntica etimologia *versare*? Ab sols transposició de la R sens la qual transposició diria *bersol* ó *versol*. *Versare* vol dir *girar*

y efectivament lo bressol se *gira* ara *vers* una, ara *vers* altra banda. Sembla no pot escàureli millor la etimología.

Sant Llorens posat á les graelles deya al butxí: *Versa et manduca*, gíram y menja.

VESSAR.—Deu provenir del matex verb llatí *versare*. La R se convertex en S, com en revasa, bossa, óssa (ursa).

Prou per avuy. Mes si la cansó li plau, encara la sab mes llarga son amich afectíssim, qui s'anyora ja de veurel y de fer petar aquelles llargues xarrades.

JOAN SEGURA, PBRE.

Santa Coloma de Queralt, 6 Mars 1891.

CARTA OBERTA

Sr. D. Francisco Alió.

Estimat amich: he sapigut que 'l solt que publicarem en lo número passat, referental concert que la societat de «Música de Cambra» de Madrid havia donat en lo Teatre de Catalunya, era teu, y com en son acabament indicavas una observació que molts nos hem fet sense esplicárnosla, he pensat que tu, músich jove y aixerit, podrías donárnoshen rahó, puix los músichs vells y saberuts encare que la sápigam se la callan.

Francament, «la persistencia de nostre públich en no fer cabal de las manifestacions artísticas, en aquet cas musicals, que se li presentan ab verdadera serietat, sorprén á tots quants coneixém las sevas infulas de filarmónich é intelligent. Pretensions de *dilettanti* ne teníam moltes y non menada de músichs també, pero jo no veig d' ahont las hem tretas ni en que's fundan. Si no es per los escandols y xiuladas que dediquém als pobres cantants que no 'ns entran per l' ull dret, no se pas á que atribuirlas.

Totas las tentativas que s' han fet (casi sempre per gent forastera), per recrearnos ab música *granada*, han fracassat en mitg de la soletat y silenci del públich. Pocas vegadas lo merit verdader ha surat entre nosaltres. Si arriba de fora una *reputació*, aném previnguts á midarla y li trobém pels y senyals encare que no 'n tinga. Si neix á casa una esperansa, l' ofeguem ab la indiferència en lloch d' encoratjarla ab un aplauso desinteresat.

Aquestas observacions fetas y altres que tu conexes millor que jo, donan motiu á creurer que la fama de que tant s' envanex lo nostre públich es bastant postissa. ¿Qué 't sembla?

Ab tot, presumo que aquest postís vosaltres músichs li podríau treure, procurantli medis d'

educació musical que avuy no te ni sap ahont trobar.

Dol confesarho, pero ¿que fan á aquest objecte los elements musicals escampats per Barcelona? poca cosa ó res. Sovintean gayre las audicions de música seria, perque 'l públich de mica en mica hi prenga gust? May. Cóm voleu donchs, que 'l públich entenga un llenguatge que no li parleu?

Penso que ab lo que no 's fa estarém conformes.

Aném ara á lo que 's fa. Creus tu que lo criteri que presidex en general nostras manifestacions musicals, es prou ample y prou bo per educar lo paladar del públich?

No 't sembla devegades que las personalitats fan sombra á l' art?

Y de la elecció d' obras, y de la interpretació, qué me 'n dius?

Quan veig lo títol d' alguna obra mestra continuat en un programa ó anunciad en alguna funció, penso si l' entenen los executants? si 's respectan los originals? si 's cuydan ab prou conciencia las interpretacions? ó si no mes s' anuncian per la importancia que dona 'l nom del autor.

Jo no se de música mes que lo que m' ensayan las aucellas, pero creu que massa sovintet se senten unas cosas qu' esborronan.

No fa gayre vaig sentir casualment destrossar la gran misa de *Requiem* del malaguanyat Barba d' una manera tan barrohera que vaig dirme: quina serie de castanyas que repartirias (pobre Anselm! siveyas anar de tan mal borrás la obra per tú mes mimada!

Ab preguntas y citas per l' estil de las fetas podria umplirte las butxacas, pero 'm sembla que n' hi ha prou per afirmar que la culpa del mal de que 'ns planyém, no es pas tota del públich, sino que 'n toca una part, potser la mes grossa, á vosaltres.

Comprehend que la cura es difícil, com es difícil fer apreciar de sopte lo *bouquet* d' un Burdeos á un home estragat per l' ayguardent, pero tot es comensar. La constancia pot molt y lo matex addressa espinadas y corretjex los vícis del cos qu' encarrila gustos y esmena preocupacions. L' exemple també es una gran cosa, y si los vostres elements no son prous á obrar independentment, secundeu al menys los esforços de la gent de merit y de talent, siga d' ahont siga, vinga d' ahont vinga, fent acte de presencia á las audicions ab que vulgan afavorirnos.

Mentre se repetexi lo trist espectacle que vegeres en lo concert donat per la societat de «Música de Cambra» y motivá lo teu solt, axó es, que no mes hi assistexin quatre músichs gelosos

y l' empresari, anirém malament y crech que la anèmia, la crisis musical que pàtexen, lo mateix los teatres que las iglesias, igual los concerts mes ó menos públichs que 'ls mes ó menos particulars, continuarán privantnos d' escoltar bons fragments de música sacra ó profana, ben interpretats, en una ciutat que s' ha titolat filarmónica y entre un públich que ha volgut sentar plassa de inteligenç.

Perdonam las dimensions d' aquesta carta y la franquesa que hi gasto, dexant enlayre y perlligar molts caps, ja que al escriuretela no he tingut cap pretensió, mes si lo propòsit de ficarte ben be 'ls dits á la boca, com vulgarment dihem, per ferte enrahonar. Veyám si ho hauré lograt.

Sempre teu afectíssim amich,

JOAQUIM CABOT Y ROVIRA.

Barcelona, 14 Mars 1891.

CORREU NACIONAL

Lo Misaatje de la Corona ha donat lloch á un conflicte entre 'ls dos altos cossos colegisladors. No poguentlo discutir ensembs lo Congrés y lo Senat, en virtut de las prescripcions de la lley que regula las relacions de abduas cambas, está ara en disputa quina de las dues lo discutirà primer. Resulta, segons interpretacions de la lley, que deu ser la primera en la discussió del Missatje la cambra en que primerament fou llegit, y per lo tant pertocaría ara al Congrés de Diputats. Mes com resulta que aquest trigará molt á poguerse constituir (á causa de la aprobació de suficient número de actas de Diputat, no procedint fins á tal ocasió la discussió esmentada), lo Senat, que estarà constituit molt mes abiat, haurá d' estarse inactiu y's perderá un temps que s' podria ben aprofitar.

Y heus aquí que 'ls partidaris de que l' Senat prengui en aquella qüestió la iniciativa treuen de pollagura precedents y mes precedents, y no serà estrany que s' surtin ab la seva, y la discussió del Missatje comensi en lo Senat. D' axó á nosaltres res' se 'ns né donaria y n' hauriam pot ser fet cas omis si no fos lo argument Aquiles en que s' apoyan los que votan pel Senat: la necessitat de no perdre temps. Aquesta es ara casi la frase de consigna de tots los pares de la pátria procedents de tots los partits: *No hem de perdre temps*. A última hora 'ls ha entrat aquesta febre; acusan de bizantinas á las discussions que en altres llegislatures s' entaulavan sobre qualsevolga futesa sense cap altre profit que l' major ó menor lluhiment personal de quatre retòrichs, ergotistas ó cosa pitjor; diuen que s' ha de imitar als parlaments extrangers, *verbi gratia* l' anglés, que s' dexan de marradas y van sempre directament al grà; en fi que es necessari parlar menys y obrar mes. De manera que, ara, á sanchs fredas, los matexos pares de la pátria regonexen la justicia dels carrechs que de tant temps los hi ve tirant á la cara lo pays. Mes ó molt nos enganyém ó aquesta apparent reacció contra la xerrameca no es més que una altra manifestació de lo fondo que está aquí arrelada. Y si no, al temps.

Fins ara, la aprobació de actas no ha dat gayre joch, excepció feta de la del elegit per la cambra de Comers valenciana. Quan la elecció de son representant, se protestà de que l' cens de dita corporació era viciós. Fou aquest sot-

més, entre altres tribunals, á la Junta Central del Cens y aquesta lo aprobà. Mes ara sembla que la comissió d' actas passarà per demunt del acort de la esmentada junta y anularà la elecció. L' assumptu mourà fressa, hi haurán discursos quilometricchs, y naturalment, se comensarà á cumplir la consigna de no perdre l' temps.

La anunciada reforma de la lley municipal ha mogut alguna brega en la prempsa, mes fins ara no s' ha aclarit quinas novas facultats pensa lo senyor Silvela concedir á certs ajuntaments. La generalitat afirma que per necessitat han de disfrutar de major autonomia ajuntaments com los de Madrid, Barcelona y autres, mes no s' precisa aquella autonomia en que consistirà; y no tant sols no s' precisa, sino que ni sisquera la probabilitat de en quins punts. Proba clara de que l' indicat projecte està encara en lo magí de son autor en estat de nebulosa. Una de las reformas que s' diu que s' introduhirán en la lley municipal es la de limitar, per qüestions d' hisenda, las responsabilitats dels individuos dels ajuntaments. Los comptes serán revisats al fi de cada exercissi, y un cop aprobats per la superioritat designada, cessarà la responsabilitat dels regidors. Al revés d' ara en que aquella revisió, sempre suspesa en l' ayre com una terrible espasa, amenassa als ajuntaments en exercici y als que dexaren d' estarhi, dant forsa als governs per junyirlos al carro atropellador de sa voluntat.

Sobre la qüestió de la amnistia per delictes polítics no hi ha res de nou. En cambi la opinió se comensa á preocupar novament per lo de Cuba, que sembla que está, tant en concepte polítich com econòmic, bastant malament.

X. B.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Lo Consell d' Estat en ple ha acordat informar l' expedient del canal d' Aragó y Catalunya, en lo sentit de concedir la pròrroga d' un any, solicitada per la empresa, á condició de que en lo terme precis de quatre mesos conseguixi l' import total de las obras que han de realisar-se en aqueix any.

♦♦♦

La Diputació Provincial ha adquirit ab destí al Museo Provincial de Bellas Arts la col·lecció de reproduccions de Rembrandt, feta per Charles Blanch, obra de caràcter monumental y de la que está fa temps agotada la edició. També la mateixa corporació ha adquirit ab idèntich objecte la *Histoire des peintres de toutes les écoles*, obra del mateix autor, dividida en catorze grans volums.

♦♦♦

Molt aviat, y procedent de Madrid, deu arribar á aquesta capital lo Reverent P. Salvador Font, director de las missions dels PP. Agustins en las illes Filipinas. Lo Reverent P. Font ha permanescut una llarga temporada á Madrid, ab l' objecte d' estudiar tot lo necessari per afavorir lo comers entre la Península y l' Arxipèlach filipi i alcansar del Gobern las mi-

das mes radicals y convenientes per que pugui desenrotillarse progressivament las relacions mercantils y comercials entre Espanya y aquellas possessions ultramarinas. Segons cartas particulars que s' han rebut en aquesta capital, se sab que l' Reverent pare Font ha treballat ab afany durant sa estada á Madrid, y ha conseguit algunas concessions que, traduïtidas á la pràctica, produuirán indubtablement beneficiosos resultats á nostre comers, màxim si s' introduixen encertadas modificacions en los aranzels y en altras lleys de carácter mercantil.

S' ha presentat al Ajuntament de Puigcerdá, y aquest ha acceptat en principi, una proposició per establirhi la il·luminació elèctrica. Si com s' espera tira endavant lo projecte, se distribuirán pels carrers de dita vila unes 70 llàmparas incandescentes, que comensarián á funcionar á principis del mes de joliol.

Diu nostre estimat company *Lo Catalanista*, de Sabadell: «la secció d' Arts y Lletres del «Centre Català» d' aquesta ciutat ha resolt definitivament celebrar la vetllada literari-musical lo dia 19 del corrent, diada de Sant Joseph.

La vetllada, com varem dir en nostre últim número, s' efectuará en lo saló del «Centre Industrial», prenenthi part en la literaria los senyors Colomer, Manau, Diumaró, Durán, Got, Ribera y nostre Director, y en la part musical los seyors Quer, Capmany (J.), Soler y los mestres Alió, Sendra y Vila.»

La casa editorial de música dels senyors Pujol y Companyia ha adquirit la propietat de la inspirada composició per piano *Barcarola* del distingit compositor don Francisco Alió, y ha posat á la venda la quarta edició de dita obra esmeradament impresa á Leipzig.

Tota vegada que l' explotació de teléfonos en nostra ciutat ha canviat de companyia, voldriam que atengués un poch mes lo servey que fins avuy s' ha vingut donant. Son tantas y tantas las queixas, que no sabém com no mira d' acontentar als abonants que tan car lo pagan.

Es tan dolent son material y tan mal collocat, que al mes petit vent se rompen pals y s' enbuillan fils causant la interrupció per una porció de dias, sens contar que tres per quatre los abonants no parlan ab qui voldrían y si ho fan tenen que enterarse personas extranyas de las conversas tramesas.

Axís mateix no sabém perque als qui demanan lo teléfono se 'ls fa esperar mesos y mesos sens atendrer las demandas, resultant sempre perjudici á la empresa y als abonats. Si la causa de tals defectes es per sa complerta millora y abaratiment, com anuncia días hâ la premsa, menos mal.

Nosaltres esperém que la nova empresa mirará en be propi de servir degudament al públich posantlo á la altura de lo que deuria esser un servey tan important.

La Junta del *Cassino Provensalenc* de Sant Martí de Provensals va á introduhir entre 'ls estudis que sosté en las classes de nit, lo de *Gramàtica Catalana*, baix la direcció del expert professor don Bartomeu Sala, autor d' un llibre dedicat á la ensenyansa de la matexa.

En la escolania del Real Monestir de Montserrat quedará abiat organisada una banda per l' estil de las existents en varias institucions benéficas de Barcelona. Al objecte s' han comprat ja tots los instruments necessaris.

Segons notícies del citat Monestir comensa á sentirse la falta d' ayqua en las sisternas y en los diposits naturals de la montanya.

Segons lo *Diario de Gerona*, es ja un fet la construcció del ferrocarril econòmic de Girona á Olot. Copianho de L' Olot, dias passats ja donarem la notícia, pero aquest s' allarga mes, assegurant que 'ls concessionaris han firmat ja una escriptura ab una companyia anglesa per constituir una Societat Anglo-Espanyola, que serà la explotadora del permis y que las obras començaran ab gran activitat abans d' acabarse l' actual semestre.

Lo passat dimecres á la matinada, morí després de soptada y breu malaltia lo reputat músich degà dels mestres compositors senyor don Pere Tintorer. Dit senyor que posseïa grans coneixements musicals, havia fet una brillant carrera. En sa joventut guanyá varis premis dels Conservatoris de Madrid y de París. Després fou dexable y molt aprofitat del célebre Litz. Per sos merits, varias testas coronades l' havian premiat ab condecoracions. Napoleon III ho feu per haver-li dedicat un *Te-Deum* que compongué, y executà després á sa presencia, y las reynas Cristina é Isabel, per sos serveys en pro de la ensenyansa. Las seyas obras d' estudi han sigut declaradas de text en varis Conservatoris espanyols y estrangers. Fins are poch havia pertenescut al cos

de professors del Conservatori del Liceo. Las composicions que ha escrit passan d' un centenar y moltas d' ellas, especialment las orquestals, son coneigudas per tot Europa. Varias de las personas que honran l' esbart musical de Barcelona, han rebut sas llissons. Familia, dexebles y amichs lo ploran: l' art no trigarà á anyorarlo. R. I. P.

Las obras que diguérem exposaria aquesta setmana don Joan Llimona en la sala de ca'n Parés, han cridat ab justicia la atenció dels visitants. Los assumptos encara que senzills interessan. Sis d' aquets quadros son estudis de figura é interiors, y demostran la conciencia que te l' autor del natural. Ab lo color un poch mes animat, per no-saltres no tindrían pero. L' altre quadro es un retrato que produex una impressió bastant nova y presenta francament resoltas totes las dificultats de semblansa, de calitat y de llum.

Avuy desbancaq aquestas obras altres dels senyors Brull, Arcadi Casanovas, Domenge, Sans y Pinós.

Aquesta setmana en la mateixa sala s' ha preparat la segona y darrera remesa d' obras á Berlin. Aquestas serán una quinzena y entre elles hi figura lo gran quadro d' en Luna *Espoliarium*, dos esculturas en bronce dels senyors Carbonell y Llimona (Joseph) y dos mes en marbre dels senyors Reynés y Campeny.

Desde fa alguns dias corre la notícia y 's dona per segura, de que aviat serà un fet la construcció d' un hospital homeopátich en nostra ciutat.

Lo *Diari de Girona* ha rebut un telegrama de Madrid anunciante la solució favorable que ha donat lo ram de Guerra al expedient que demanava l' enderrocament de las històriques murallas d' aquella ciutat.

Un d' aquests dias sortirán per La Bisbal los coneiguts músichs senyors D. Feliph Pedrell y D. Climent Cuspinera, delegats per la comissió del Museo Provincial de Bellas Arts, per inspecionar y donar informe sobre la interessant Biblioteca Musical qu' en la citada població posehex D. Joan Carreras y Dagas, qui fa algun temps proposá vèndrela á la Comissió esmentada.

En los camps experimentals de la Diputació Provincial de Tarragona s' ha trobat que uns ceps americans, plantats de poch, procedents d' un viver de Lleyda, estavan completament fi-

loxerats. Devant d' un fet tan grave las autoritats, la Comissió encarregada dels experiments y la Junta de defensa de la filoxera, s' han reunit per imposar un sever correctiu als culpables.

Demá, dilluns, de 10 á 12, en la parroquial iglesia de Sant Pere, se celebrarán missas en sufragi de l' ànima de D. Sebastià Mas y Torres (A. C. S.), pare que fou de nostre amich, lo reputat mestre de música D. Domingo Mas, qui ha compost, pera ser executadas en tan religiós acte, algunas composicions.

Desde l' dia 20 del corrent fins lo 31 d' Octubre pròxim hi haurá un servey especial de trens entre Barcelona y l' Monestir de Montserrat.

La sequedad, que en moltes encontradas fa patir ja de valent las plantas, ha mogut al senyor Bisbe de Vich á donar la orde de resar en la missa la oració *Pro pluvia*.

Hem rebut lo Programa d' un Certamen científich, literari y artístich que, organiat per l' *Ateneo y Sociedad de Excursiones*, de Sevilla, s' celebrarà en aqueixa capital lo dia 10 del viuent Abril.

Agrahim l' obsequi.

Lo darrer número de *La Comarca del Noya*, dedica un sentit recort á la memoria d' en Francisco Sala y Ferrés, ferm company de causa que Deu ha cridat á millor vida. Acompanyém á sa família y particularment á son fill Joan Sala, vicepresident del Centre Català de San Sadurní, en lo dolor que 'ls aclapara.

L' Excelentissim é Ilustrissim senyor Bisbe de Vich, Dr. D. Joseph Morgades, acaba de afe-gir un nou motiu als moltíssims que l' proclaiman pare amorós, tant com zelós pastor, de la diócesis vigatana, donant l' orde de colocar en la Catedral quatre de las vidrieras de color que hi fan bona falta.

La Junta directiva del Institut Agricola Català de Sant Isidro ha acordat acudir respectuosa-ment als Excmos. é Ilms. senyors Arquebisbe de Tarragona, Bisbe de Barcelona y demés Prelats Diocessans de Catalunya, en súplica de que, si ho consideran convenient, se servixin disposar la celebració de pregarias públicas, per alcansar

del cel que s' digni posar remey á la situació extrema en que se troba la agricultura de nostra terra á causa dels rigors del passat hivern y especialment de la perfidiosa secada, que tan grans perjudicis li està ocasionant.

CRÓNICA RELIGIOSA

Per ferse càrrec de la fecunditat de la Iglesia catòlica y de sa forsa d' expansió en estos temps en que tan combatuda s' veu dintre dels Estats que havien sigut fundamentalment catòlics, no hi ha mes que passar los ulls pels següents datus estadístichs de l' *Almanach de las Missions*.

De 42 Instituts religiosos que s' dedican á las Missions en payssos llunyans, los 20 son fundats en aquest sige.

Avuy dia hi ha en tot lo mon 1.250 diòcessis. De aquest número, sols en lo Pontificat de Lleó XIII, es dir, desde l' any 78 se n' han fundat 140, en esta forma: 1 sede patriarcal, 22 arquebisbats, 62 bisbats, 1 delegació apostólica, 40 vicariats apostòlics y 14 prefecturas apostòlicas.

Son xifras curiosas y altament consoladoras.

Se diu que probablement per Pásqua se publicarà la Encíclica sobre la qüestió social.

Es notabilíssima per tots conceptes y està destinada á fer gran impressió en la qüestió pública de França, remoguda ja pels escrits del Cardenal Lavigèrie, la clara, franca y digna *Resposta* que l' Cardenal Richard, Arquebisbe de Paris, ha dat als catòlics francesos que l' han consultat sobre son dever social.

Lo eminent Prelat resumeix son pensament, y s' pot dir lo programa d' acció dels catòlics francesos en los següents párrafos:

«Doném treva als nostres dissentiments polítichs. Quan la Fe perilla, repetirém ab Lleó XIII, tots devém unirnos en un comú acord per defensarla.

Lo pays te necessitat de estabilitat gubernamental y de llibertat religiosa. Aquests dos mots creyém que compendian la disposició general dels espirits.

Aportém un lleal concurs als negocis públichs; pero reclamém (y l' s' catòlics en tenim lo dret) que las sectas anticristianas no tingen pas la pretensió de identificar ab ellas lo govern republicà, y de fer d' un conjunt de lleys antireligiosas la constitució essencial de la república.

Que l' s' catòlics se posen clarament en aquest terreno que es ben seu, y que no temen pas en afirmar las seves revindicacions.»

No pot ser lo llenguatge mes clar, ni la via á seguir mes ben senyalada. La majoria dels Bisbes francesos s' apressuran á expressar la sua adhesió.

Lo Papa ha escrit un Breu al Cardenal Vicari, aplaudint lo projecte de celebrar en Roma festas religiosas y literaries en commemoració del 13 centenar de la elevació al Soli pontifici de Sant Gregori I, anomenat lo *Gran*. En dit document traça Lleó XIII un admirable resum de las virtuts, ciencia y altas qualitats que adornaren al il·lustre fill del senador Gordiano.

Se van fent á Fransa preparatius per la pròxima romeria de treballadors. Orguen de aqueixa gran manifestació, se

publica á Reims una revista titolada: *La France du Travail à Rome*, en la qual se donan totes las notícies de la organisiació.

Una de las ideas mes enginyosas que s' han tingut, es la de promoure una rifa ó rifas, en cada departament y en cada vilatje, fentse una emissió de bitllets, 150 de pesseta ó 300 de mitja, y l' que guanya s' trobará ab que va á Roma per una pesseta no mes, puix se li donarà l' passatge gratis.

Dias passats un pastor protestant prussià anomenat Damman, dona una Conferència á Essen per probar la tesis següent: «que l' s' catòlics no tenen mes patria que l' Vaticà.» Bona sabata trobá per son peu, lo tal pastor. Per respondre á una acusació tan tonta com injusta, cent voltas refutada, se formà un Comité que reuni de las provincias veïninas tots los soldats vells de las últimas campanyas de Prussia, catòlics s' enten. Allá n' haguereu vist de veterans cuberts de creus y cintas guanyadas en los camps de batalla. En la sala de la reunió n' hi pogueren encabirse sols mil cinch cents, y alguns centenars se quedaren afora. Varis oradors parlaren despreciant com se merexia la tesis del Damman, y tots aquells soldats catòlics firmaren una petició al Emperador, demandantli eficàs repressió per excitacions com la del dit protestant y d' altres, que ofenen lo valor militar y l' s' drets civils dels catòlics.

La moció del Centre catòlich alemany sobre las ordes religiosas, no serà discutida fins passat Pásqua.

Se creu que per alashoras se guardará també la discussió del projecte relatiu al *Sperrgelder*.

Conforme á la proposta de la S. Congregació de Ritos y després d' un madur exàmen de las causas que aquella apoyan, lo Sant Pare ha determinat promulgar los decrets sobre la heroicitat de las virtuts del Venerable Gaspar del Búfalo que fou canonge de la Basílica de S. March á Roma y fundador dels missioners de la Preciosa Sanch; y també de la Venerable Joana de Lestonnac, de la diòcessis de Bordeaux, fundadora de la Congregació de las Filles de la Santíssima Verge.

La promulgació d' aquets decrets se fará solemnement al Vaticà lo 19 de Mars, festa de S. Joseph.

La cerimonia tindrà lloc en la sala del Trono, ahont, després de rebren la orde del Sant Pare, lo Secretari dels Ritos, Monsenyor Nussi, donarà lectura dels decrets, en presencia de Sa Santedat, dels Eminentissims Cardenals y dels Prelats y Consultors dels Ritos, axis com de las postulacions de las causas respectivas. Los R. R. postuladors darán tot seguit las gracies al Sant Pare, qui pronunciará un discurs de circumstancies.

Avis d' Administració.

Suplica esta Administració als que reben lo periódich y no desitjen continuar com suscriptors, tengan la bondat de remetrens lo número, po-santhi la nota: SE TORNA Á SA PROCEDENCIA.

De todas las obras que se'n envíen dos exemplares á la Redacció, á mes de la correspondiente nota bibliográfica, se'n publicará gratis l' anunci, si s' consideran recomendables.